

Αθήνα 22 Ιανουαρίου 1996

○ "Ο ρόλος της μητέρας στο κατώφλι του 2.000"

Σε μία **μεταβατική** εποχή , όπως αυτή που ζούμε , όπου πολιτικά , οικονομικά και κοινωνικά συστήματα καταρρέουν , όπου συμμαχίες διαλύονται , σύνορα κρατών αλλάζουν , όπου αξίες , αρχές και ιδέες θεωρούμενες διαχρονικά αναλλοίωτες αμφισβητούνται έντονα , είναι εύλογο αλλά και χρήσιμο να ερευνούμε , να ψάχνουμε αλλά και να επαναπροσδιορίζουμε τους ρόλους όχι μόνο των κοινωνικών ομάδων , αλλά και των ατόμων που τις απαρτίζουν .

Κάτω από το πρίσμα αυτό , θεωρώ τη σημερινή εκδήλωση όχι απλά ενδιαφέρουσα και χρήσιμη αλλά και πολύ ουσιαστική - αφού προσπαθεί να προσεγγίσει το νέο ρόλο του κατ'εξοχήν "**πρωταγωνιστικού**" προσώπου όλων των κοινωνιών όλων των εποχών - το ρόλο της μητέρας .

Πραγματικά , ο ρόλος της μητέρας , σ'όλου του τύπου της οικογένειας , από την εποχή των σπηλαίων ως τις μέρες μας είναι **πρωταγωνιστικός** , κυρίως όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών .

7 Στην εποχή των αγροτικών κοινωνιών , την εποχή του "Πρώτου Κύματος" , γιά να χρησιμοποiehσω την έγκριση του σύγχρονου διανοητή Αλβιν Τοφλερ , η οικογένεια λόγω του οικονομικού συστήματος ήταν μεγάλη : Όλα τα μέλη της από τον παπού και τη γιαγιά ως τα μικρά παιδιά μένουν μαζί , αφού είναι όχι απλώς χρήσιμη , αλλά απαραίτητη γιά την επιβίωση της οικογένειας . Η μητέρα σ'αυτού του τύπου την οικογένεια δεν είναι μόνο μαγειρας , βιοτέχνης , νοικοκυρά . Είναι και βρεφονηπιόκόμος και παιδαγωγός και γιατρός και νοσοκόμα . Ο ρόλος της στην ανατροφή των παιδιών είναι **πρωταγωνιστικός** .

7 Κατά την περίοδο της Βιομηχανικής Επανάστασης η οικογένεια γίνεται "πυρηνική". Μόνο οι σύζυγοι και τα παιδιά μένουν μαζί . Τα μεγαλύτερα άτομα είτε μένουν μόνα τους , είτε τοποθετούνται σε ιδρύματα . Η γυναίκα μπαίνει στην παραγωγική διαδικασία εργάζεται έξω από το σπίτι . Τα παιδιά , από τη νηπιακή ηλικία παρακολουθούν εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία . Παρ'ότι η οικογενειακή συνοχή χαλαρώνει , ο ρόλος της μητέρας **ο ρόλος της μητέρας εξακολουθεί να είναι πρωταγωνιστικός** . Παρ'όλη την κούραση της εξωτερικής εργασίας , εξακολουθεί να έχει τη γενική φροντίδα των παιδιών .

71 Στη μεταβιομηχανική εποχή , στην εποχή μας στις οποίες οι ανεπτυγμένες χώρες περσσαν πριν λίγες δεκαετίες και οι υπόλοιπες περνούν σιγά-σιγά , η μορφή της οικογένειας αλλάζει . Εχουμε πολλά διαζύγια , δεύτερους γάμους που ενώνουν δύο διαφορετικές οικογένειες , έχουμε μονογονικές οικογένειες και γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι έχουμε μία μεγαλύτερη ποικιλία μορφών οικογενειών . Ο ρόλος της μητέρας , εν τούτοις , παραμένει **πρωταγωνιστικός** . Παραμένει ο βασικός παραγοντας της ανατροφής του παιδιού .

Βλεπουμε λοιπόν ότι από την εποχή του Νεαντερταλ ως την εποχή των κομπιούτερς η μητέρα είναι εκείνη που γεννά , φροντίζει , μεγαλώνει τα παιδιά της . Ο άνθρωπος την πρώτη λέξη που μαθαίνει είναι η λέξη μάνα . Από την εποχή που την έλεγε με άναρθρες κραυγές μέσα σε σπηλιές ή σε δάση μέχρι τις μέρες μας που την ψυθιρίζει μέσα σε ηλεκτρονικά εξοπλισμένα καροτσάκια : Μαμά , είναι η πρώτη λέξη που θα πεί !

Η ιστορική αυτή αναδρομή πιστεύω ότι λίγο - πολύ προσδιορίζει αν όχι τη μορφή , ασφαλώς το μέγεθος και τη σημασία του ρόλου της μητέρας στα επόμενα χρόνια ...

Αυτά θεωρητικά . Ξέρω όμως ότι από μένα περιμένετε κάποια πιο πραγματικά πράγματα . Από μία πολύτεκνη εργαζόμενη μητέρα που εδώ και 20 χρόνια ασχολείται με τα κοινά περιμένετε κάποιες διαπιστώσεις για την επικρατούσα κατάσταση , κάποιες επισημάνσεις και κάποιες προοπτικές .

Τα πράγματα σήμερα δεν είναι ιδανικά για την Ελληνίδα μητέρα , για τη γυναίκα γενικότερα . Ομως , αν ρίξουμε μία ματιά στο πρόσφατο μόλις παρελθόν , είναι εμφανείς οι μεγάλοι πρόοδοι , τα τεράστια βήματα , που έγιναν τα τελευταία χρόνια .

Μιά απόλυτα ανδροκρατούμενη , και μάλιστα ανατολίτικα ανδροκρατούμενη κοινωνία περασε σιγά - σιγά αν όχι απόλυτα , κατά ένα μεγάλο ποσοστό στην Ευρώπη .

Θυμάμαι την επικρατούσα κατάσταση 20 μόλις χρόνια πριν . Μόλις το 1975 , με το Σύνταγμα της Μεταπολίτευσης κατοχυρώσαμε την ισότητα των δύο φύλων .

Στα χαρτιά βέβαια . Γιατί στην πράξη ακόμα αγωνιζόμαστε . Δώσαμε αγώνες σκληρούς για να προωθήσουμε την Ελληνίδα στα Κέντρα Λήψης των Αποφάσεων . Και κάποιες φορές δώσαμε και διμέτωπους αγώνες . Εναντίον της ανδροκρατούμενης νοοτροπίας και εναντίον ενός ξενόφερτου φεμινισμού που με τα ακραία συνθήματα που υιοθετούσε , προκαλούσε αντιδράσεις , ενίσχυε την επικρατούσα κατάσταση ...

Κατορθώσαμε την τελευταία 20ετία εργαζόμενες είτε μεσα από πολιτικές ή κοινωνικές οργανώσεις είτε μεμονωμένοι να εξαλείψουμε ή έστω να αμβλύνουμε ανισότητες αιώνων και το κυριότερο να αλλάξουμε τη νοοτροπία της Ελληνικής Κοινωνίας .

Σήμερα μπορεί να μην είναι ικανοποιητικός ο αριθμός των γυναικών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων αλλά έχουμε έναν αριθμό και εν πάση περιπτώσει έχει ανοίξει ο δρόμος .

Ως προς το ρόλο της μητέρας στο μέλλον .
Γιά να προσδιορίσουμε το ρόλο της είναι απαραίτητο να περιγράψουμε την οικογένεια μέσα στην οποία θα ζεί . Η οικογένεια - με όποια μορφή της - ήταν και θα είναι πιστεύω πάντοτε το βασικό κύτταρο των ανθρωπίνων κοινωνιών . Στο χώρο της οι άνθρωποι ζούσαν θα ζούν και ικανοποιούσαν και θα ικανοποιούν τις συναισθηματικές τους ανάγκες . Τα παιδιά θα παίρνουν τις πρώτες τους γνώσεις και θα μαθαίνουν να συμβιώνουν συλλογικά . Η οικογένεια ήταν , είναι και θα είναι το καταφύγιο και το ορμητήριο των μελών της .

Ανεξάρτητα από το μεγεθος , τη δομή και τη μορφή της οικογένειας , ο ρόλος της μητέρας θα είναι πιστεύω πάντοτε πρωταγωνιστικός .

Είναι περίπου φυσικός νόμος η μητέρα κάτω από οποιεσδήποτε κοινωνικές συνθήκες να φροντίζει τη σωματική και ψυχική ανατροφή των παιδιών της .

Γι' αυτό και πιστεύω πως αντί να θεωρητικο-λογούμε περιγράφοντας ρόλους , που λίγο - πολύ είναι εκ των προτέρων γνωστοί το πρακτικότερο και ωφελιμότερο είναι να δούμε πώς είναι δυνατόν να παραχωρηθούν στη σημερινή και την αυριανή ελληνίδα μητέρα όλα τα απαραίτητα μέσα ώστε να ασκήσει το έργο της καλύτερα , να παίξει το ρόλο της με λιγότερο κόπο και πιο αποτελεσματικά .

Η ενίσχυση του ρόλου αυτού για τη χώρα μας καθίσταται ακόμα πιο αναγκαία αφού έχει άμεση συνάρτηση με το υπ' αριθμόν 1 Εθνικό Πρόβλημα της χώρας μας το **Δημογραφικό** . Όπως γνωρίζετε μεγάλες περιοχές της χώρας μας δεν έχουν πληθυσμό , δεκάδες σχολεία κάθε χρόνο κλείνουν , το 2004 δεν θα επαρκούν οι στρατιώτες να φυλάξουν τα σύνορά μας . Η ενίσχυση επομένως του ρόλου της μητέρας και της οικογένειας είναι για μένα εθνική ανάγκη . Πώς μπορεί να γίνει αυτό ;

Πιστεύω πως θα πρέπει να σχεδιασθεί μία ολοκληρωμένη εθνική οικογενειακή πολιτική και να συσταθεί ένας ενιαίος ανεξάρτητος φορέας , που θα αναλάβει το συντονισμό και την υλοποίηση της πολιτικής αυτής .

" Κλειδί " της επιτυχίας μιας ολοκληρωμένης οικογενειακής πολιτικής είναι , πιστεύω , η **ταυτόχρονη** λήψη μέτρων και η προώθηση προγραμμάτων , που θα ικανοποιούν τις στεγαστικές , οικονομικές , εργασιακές , κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες της οικογένειας . Διότι το να προσφέρεις εργασία, αλλά **όχι ταυτόχρονα** και παιδικούς σταθμούς όπου να μπορεί η μητέρα να αφήσει τα παιδιά της κατά την εργασία της , είναι μέτρα σπασμωδικά που δεν ενισχύουν την οικογένεια .

Παράλληλα , θα πρέπει να προσεχθεί η **ποιότητα** αυτών των αγαθών και υπηρεσιών. Η κατοικία π.χ. θα πρέπει να είναι κατάλληλη σε μέγεθος και ανέσεις για τις ανάγκες μιας σύγχρονης οικογένειας , όπως και οι γύρω χώροι της , οι οποίοι αποτελούν λειτουργική της προέκταση . Τελικά , τα παιδιά , την απόκτηση των οποίων επιδιώκουμε , εκεί θα περνούν μεγάλο μέρος του ελεύθερου χρόνου τους ...

Πέρα απ'τις όποιες οικονομικές διευκολύνσεις οι οποίες έτσι ή αλλιώς θάναι προσωρινές , θα πρέπει να προσεχθεί κυρίως η φορολόγηση , ώστε να λαμβάνονται υπ'όψη τα **πραγματικά** έξοδα της οικογένειας , των παιδιών και των άλλων εξαρτημένων μελών και όχι αυτά που νομίζει ο εκάστοτε Υπουργός οικονομικών , ο οποίος μπορεί και να μην έχει οικογένεια .

Οι ρυθμίσεις στον εργασιακό χώρο των εργαζομένων γονέων θα πρέπει να γίνουν με ενδιαφέρον και φαντασία , ώστε και η παραγωγικότητα να μην βλάπτεται και , ταυτόχρονα , οι γονείς να μπορούν να αφιερώνουν όσο πιο πολύ χρόνο μπορούν στην οικογένειά τους .

Ο Η παιδική μεριμνα είτε με τη μορφή υγιειονομικής περίθαλψης , είτε με τη μορφή παροχής υπηρεσιών , βρεφονηπιακών σταθμών , σχολείων και χώρων αναψυχής , θα πρέπει να αναβαθμισθεί και , περαν των στοιχειωδών , που παρέχει το κράτος , να διερευνηθεί με τη συμμετοχή σ'αυτή των επιχειρήσεων όπου εργάζονται οι γονείς .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί πολλά σχετικά προγράμματα ... Πέρα όμως και πάνω από τις ποικίλες οικονομο-τεχνικές ενισχύσεις προς την οικογένεια , ουσιαστικό ρόλο θα παίξει η ηθική ενίσχυση του θεσμού . Το ρόλο της ηθικής αυτής ενίσχυσης θα πρέπει να αναλάβουν με ευρύτατα πολιτιστικά προγράμματα και την αναβάθμιση της εκπαιδευ-σεως και η Πολιτεία και η Εκκλησία . Στα σχολεία στα Μέσα Ενημέρωσης , στα λοιπά μέσα επηρεασμού της κοινής γνώμης , θα πρέπει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια , ώστε , μαζί με την καταπόλεμηση των φυλετικών στερεοτύπων , που διαιωνίζουν τους παραδοσιακούς ρόλους του άνδρα και της γυναίκας , να προωθηθεί και η

καλλιέργεια αξιών γύρω από μία σύγχρονη ελληνική οικογένεια . Η κρατική μέριμνα , τελικά δίχως τη γενικότερη κοινωνική μέριμνα είναι και είναι πάντοτε ανεπαρκής .

Κυρίες και κύριοι ,

Ο Αλβιν Τόφλερ , στο "Τρίτο Κύμα" προβλέπει πως στην αυριανή κοινωνία της πληροφορίας ο καθένας θα είναι ελεύθερος να επιλέγει τη μορφή της οικογένειας που θα θέλει να διαμορφώσει .

Όπως και να είναι όμως η μορφή της , διευρυμένη , πυρηνική , μονογονική ή όποια άλλη ο ρόλος της μητέρας θα παραμένει πάντοτε **αποφασιστικός** , αφού πάντοτε θα γεννά , θα πονά , θα ανατρέφει , θα αγαπά .

Ο ρόλος της μητέρας όπως ο ρόλος της γής είναι τελικά αναντικατάστατος .

